

4. wydanie

USTAWA O SYSTEMIE OŚWIATY

KOMENTARZ

Mateusz Pilich

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	13
Przedmowa	21
Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty	23
Preambuła	25
Rozdział 1	
Przepisy ogólne	29
Art. 1. [Cele systemu oświaty]	29
Art. 2. [Zakres podmiotowy stosowania ustawy]	31
Art. 2a. [Organizacje wspierające system oświaty]	41
Art. 3. [Słowniczek]	42
Art. 4. [Obowiązki nauczyciela]	51
Art. 4a. [Filtrowanie Internetu]	52
Art. 5. [Organy prowadzące]	55
Art. 5a. [Finansowanie oświaty]	101
Art. 5b. [Status nauczycieli – odesłanie]	105
Art. 5c. [Podział kompetencji pomiędzy organy j.s.t.]	106
Art. 5d. [Status pracowników administracji i obsługi]	110
Art. 5e. [Podział pozostałych kompetencji pomiędzy organy j.s.t.] ...	112
<i>Art. 5f.</i>	113
Art. 6. [Publiczne przedszkola i inne formy wychowania przedszkolnego]	113
Art. 7. [Standardy prawne dla szkół publicznych]	125
Art. 7a. [Tworzenie oddziałów międzynarodowych]	138
Art. 7b. [Zasady działania oddziałów międzynarodowych]	143

Art. 7c. [Cofnięcie zezwolenia MEN na utworzenie oddziału międzynarodowego]	147
Art. 7d. [Likwidacja oddziału międzynarodowego]	150
Art. 8. [Szkoły podstawowe i gimnazja]	151
Art. 9. [Typy szkół, zewnętrzne egzaminy oraz sprawdzian]	151
Art. 9a. [Centralna Komisja Egzaminacyjna]	161
Art. 9b. (uchylony)	169
Art. 9c. [Okręgowe komisje egzaminacyjne]	170
Art. 9d. [Nadzór ministra edukacji nad CKE i OKE]	191
Art. 9e. [Tajemnica służbowa]	195
<i>Art. 9e.</i>	196
Art. 9f. [Kolegia pracowników służb społecznych]	198
Art. 10. [Egzaminy eksternistyczne]	205
<i>Art. 10.</i>	205
Art. 10a. [Egzaminy eksternistyczne w szkołach artystycznych]	211
Art. 11. [Świadectwa i dyplomy szkolne]	213
Art. 11a. [Określenie poziomów wykształcenia]	220
Art. 12. [Nauka religii]	222
Art. 13. [Prawa mniejszości narodowych i etnicznych]	243
Art. 13a. [Wychowanie fizyczne]	249

Rozdział 2

Wychowanie przedszkolne, obowiązek szkolny i obowiązek nauki	252
Art. 14. [Wychowanie przedszkolne]	254
Art. 14a. [Sieć przedszkolna, formy wychowania przedszkolnego]	262
Art. 14b. [Realizacja obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego]	271
Art. 14c. [Niesamorządowe formy wychowania przedszkolnego]	274
Art. 15. [Obowiązek szkolny i obowiązek nauki]	274
Art. 15a. [Szczególne przypadki przyjmowania do szkół dla dorosłych – delegacja]	277
<i>Art. 15a. (uchylony)</i>	277
Art. 16. [Spełnianie obowiązku szkolnego i nauki]	278
Art. 17. [Sieć szkolna]	292
Art. 18. [Obowiązki rodziców dziecka podlegającego obowiązkowi szkolnemu lub nauki]	298
Art. 19. [Kontrola spełniania obowiązku szkolnego i obowiązku nauki] ..	301
Art. 20. [Egzekucja obowiązków edukacyjnych]	305

Rozdział 3

Zarządzanie szkołami i placówkami publicznymi	313
Art. 21. [Zadania MEN w zakresie polityki oświatowej]	313
Art. 22. [Delegacje ustawowe do wydania aktów wykonawczych]	315
Art. 22a. [Programy i podręczniki szkolne]	364
Art. 22b. [Obrót używanymi podręcznikami]	385
Art. 23. [Uzgodnienie z właściwymi ministrami]	386
<i>Art. 23. (uchylony)</i>	386
Art. 24. [Klasyfikacja zawodów i profili kształcenia ogólnozawodowego]	387
<i>Art. 24.</i>	387
Art. 25–27. (uchylone)	392
Art. 28. [Uprawnienia Ministra Obrony Narodowej]	392
Art. 29. [Szkoły resortowe – delegacja ustawowa]	393
Art. 30. [Kurator oświaty]	393
Art. 31. [Zadania i kompetencje kuratora oświaty]	401
Art. 32. [Kuratoria oświaty i ich delegatury]	410
Art. 32a. [Nadzór pedagogiczny nad szkołami prowadzonymi przez ministrów]	416
Art. 32b. [Nadzór pedagogiczny nad szkołami dla marynarzy]	422
Art. 33. [Sprawowanie nadzoru pedagogicznego]	423
Art. 34. [Środki prawne stosowane w razie poważniejszych uchybień]	439
Art. 34a. [Nadzór finansowo-administracyjny organu prowadzącego]	449
Art. 34b. [Ograniczenia w sprawowaniu nadzoru]	460
Art. 34c. [Nadzór finansowo-administracyjny nad innymi formami wychowania przedszkolnego]	462
Art. 35. [Uzupełniające przepisy o nadzorze pedagogicznym]	463
Art. 35a. [Nadzór nad placówkami działającymi na podstawie przepisów o pomocy społecznej]	477
Art. 35a. (uchylony)	477
Art. 35b. [Nadzór pedagogiczny nad innymi formami wychowania przedszkolnego]	479
Art. 36. [Dyrektor szkoły lub placówki publicznej]	480
Art. 36a. [Konkurs na stanowisko dyrektora szkoły]	492
Art. 37. [Powierzenie stanowisk kierowniczych w szkole lub placówce]	507

Art. 38. [Odwołanie nauczyciela ze stanowiska kierowniczego]	512
Art. 38a. [Odwołanie ze stanowiska osoby niebędącej nauczycielem] ...	524
Art. 39. [Zakres obowiązków, zadań i kompetencji dyrektora]	525
Art. 40. [Rada pedagogiczna]	547
Art. 41. [Kompetencje rady pedagogicznej]	552
Art. 42. [Kompetencje rady pedagogicznej – uzupełnienie]	560
Art. 43. [Tryb działania rady pedagogicznej]	563
Art. 44. [Szkoły i placówki, w których nie tworzy się rady pedagogicznej]	566

Rozdział 4

Społeczne organy w systemie oświaty	568
Art. 45. [Krajowa Rada Oświatowa]	568
Art. 46. [Ustrój Krajowej Rady Oświatowej]	569
Art. 47. [Inne rady przy właściwych ministrach]	569
Art. 48. [Samorządowe rady oświatowe]	572
Art. 49. [Zasady działania samorządowych rad oświatowych]	575
Art. 50. [Rada szkoły lub placówki]	576
Art. 51. [Ustrój i zasady działania rady szkoły lub placówki]	583
Art. 52. [Szczególne regulacje dotyczące rad szkół lub placówek]	589
Art. 53. [Rady rodziców]	591
Art. 54. [Kompetencje rad rodziców. Uchwalanie szkolnego programu wychowawczego i programu profilaktyki]	596
Art. 55. [Samorząd uczniowski]	600
Art. 56. [Działalność organizacji społecznych]	604
Art. 57. [Przepis szczególny dla szkół i placówek publicznych niesamorządowych oraz niepublicznych]	608

Rozdział 5

Organizacja kształcenia, wychowania i opieki w szkołach i placówkach publicznych	610
Art. 58. [Założenie szkoły publicznej]	610
Art. 59. [Likwidacja szkoły lub placówki publicznej]	622
Art. 59a. [Publiczne formy wychowania przedszkolnego prowadzone na podstawie zezwolenia]	647
Art. 60. [Statut szkoły lub placówki publicznej]	648
Art. 61. [Struktura organizacyjna szkoły podstawowej]	654
Art. 62. [Zespoły szkół]	655

<i>Art. 62a.</i>	663
Art. 63. [Rok szkolny]	663
Art. 64. [Formy działalności statutowej szkół]	664
<i>Art. 64.</i>	664
Art. 64a. [Jednolity strój szkolny]	666
Art. 65. (uchylony)	670
Art. 66. [Indywidualny program lub tok nauki]	670
Art. 67. [Standard nauki, wychowania i opieki w szkołach publicznych]	676
Art. 67a. [Stołówki szkolne]	678
Art. 68. (uchylony)	683
Art. 68a. [Kształcenie ustawiczne]	683
<i>Art. 68a.</i>	684
Art. 68b. [Akredytacja placówek i ośrodków kształcenia ustawicznego] ..	688
Art. 68c. [Podnoszenie poziomu wiedzy, umiejętności i kwalifikacji dorosłych]	696
<i>Art. 68c. (uchylony)</i>	697
Art. 68d. (uchylony)	699
Art. 69. [Zadania edukacyjne Ochotniczych Hufców Pracy]	699
Art. 70. [Praktyczna nauka zawodu]	699
Art. 70a. [Dofinansowanie wynagrodzeń opiekunów praktyk zawodowych]	708
Art. 70b. [Dofinansowanie przygotowania zawodowego]	709
Art. 71. [Placówki publiczne]	720
Art. 71a. (uchylony)	728
Art. 71b. [Kształcenie specjalne i indywidualne nauczanie]	728
Art. 71c. [Kształcenie w podmiotach leczniczych i jednostkach pomocy społecznej]	747
Art. 71d. [Dofinansowanie podręczników dla uczniów upośledzonych]	751
Art. 72. [Odesłanie do przepisów o pomocy społecznej]	752
Art. 73–76. (uchylone)	752

Rozdział 6

Zakłady kształcenia i placówki doskonalenia nauczycieli	753
Art. 77. [Zakłady kształcenia nauczycieli]	753
Art. 77a. [Placówki doskonalenia nauczycieli]	760
Art. 78. [Placówki doskonalenia nauczycieli – uzupełnienie]	770

Rozdział 7

Finansowanie szkół i placówek publicznych	775
Art. 79. [Finansowanie szkół i placówek państwowych oraz samorządowych]	775
Art. 80. [Finansowanie pozostałych szkół i placówek publicznych] ...	778
Art. 81. [Zwolnienia podatkowe]	808

Rozdział 8

Szkoły i placówki niepubliczne	818
Art. 82. [Założenie szkoły lub placówki niepublicznej]	818
Art. 83. [Wykreślenie wpisu do ewidencji szkół i placówek niepublicznych]	830
Art. 83a. [Stosunek do przepisów o działalności gospodarczej]	840
Art. 84. [Statut i procedura likwidacji szkoły lub placówki niepublicznej]	842
Art. 84a. [Stosowanie przepisu o stołówkach szkolnych]	847
Art. 85. [Uprawnienia szkoły publicznej]	848
Art. 85a. [Stosowanie przepisów o kształceniu specjalnym]	851
Art. 86. [Szkoły niepubliczne eksperymentalne]	851
Art. 87. [uchylony]	856
Art. 88. [Cofnięcie uprawnień szkoły publicznej]	856
Art. 89. [Nadzór pedagogiczny nad szkołami i placówkami niepublicznymi]	858
Art. 89a. [Zakładanie i prowadzenie niepublicznych form wychowania przedszkolnego]	859
Art. 90. [Dotacje dla szkół i placówek niepublicznych]	860
Art. 90a. [Zespoły szkół lub placówek prowadzonych przez osoby fizyczne lub prawne]	885

Rozdział 8a

Pomoc materialna dla uczniów	888
Art. 90b. [Definicja i zakres podmiotowy pomocy materialnej dla uczniów]	888
Art. 90c. [Rodzaje świadczeń pomocy materialnej dla uczniów]	892
Art. 90d. [Stypendium szkolne]	893
Art. 90e. [Zasiłek szkolny]	906
Art. 90f. [Regulamin udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym]	909

Art. 90g. [Stypendium za wyniki lub osiągnięcia]	912
Art. 90h. [Stypendium Prezesa Rady Ministrów]	917
Art. 90i. [Stypendium MEN]	918
Art. 90j. [Stypendium MKiDN]	921
Art. 90k. [Delegacja dla Rady Ministrów]	922
Art. 90l. [Stypendia prywatne]	924
Art. 90m. [Właściwość organów gminy w sprawie świadczeń o charakterze socjalnym]	925
Art. 90n. [Tryb przyznawania świadczeń o charakterze socjalnym]	926
Art. 90o. [Zmiana okoliczności uprawniających do przyznania stypendium]	933
Art. 90p. [Zadania organów prowadzących]	940
Art. 90r. [Dotowanie świadczeń o charakterze socjalnym z budżetu państwa]	941
Art. 90s. [Finansowanie świadczeń pomocy o charakterze motywacyjnym]	944
Art. 90t. [Lokalne i regionalne programy wyrównywania szans edukacyjnych]	946
Art. 90u. [Rządowe programy pomocy socjalnej dla uczniów]	950

Rozdział 9

Przepisy szczególne	955
Art. 91–91a. (uchylone)	955
Art. 92. [Prawo do objęcia świadczeniami profilaktycznej opieki zdrowotnej]	955
Art. 92a. [Organizowanie form wypoczynku dzieci i młodzieży]	959
Art. 93. [Nostryfikacja świadectw]	964
Art. 94. [Kształcenie uczniów i doskonalenie nauczycieli za granicą]	972
Art. 94a. [Prawo cudzoziemców do nauki szkolnej]	976
Art. 95. [Zatrudnianie nauczycieli cudzoziemców]	1001
Art. 95a. [Bezpieczeństwo i higiena pracy w szkołach i placówkach] ...	1004
Art. 96. (uchylony)	1011

Rozdział 10

Zmiany w przepisach obowiązujących	1012
Art. 97–103. (pominięto)	1012

Rozdział 11

Przepisy przejściowe i końcowe	1013
Art. 104. [Przejęcie prowadzenia szkół publicznych przez gminy]	1013
Art. 105. [Prowadzenie przedszkoli publicznych przez gminy]	1014
Art. 106. [Przekształcenie szkół państwowych w szkoły publiczne] ...	1014
Art. 107. [Przekształcenie domów małego dziecka w placówki opiekuńczo-wychowawcze]	1014
Art. 108. [Dyrektorzy szkół zajmujący stanowiska w dniu wejścia w życie ustawy]	1014
Art. 109. [Kuratorzy oświaty]	1015
Art. 110. [Przekształcenia szkół prowadzonych w dacie wejścia w życie ustawy]	1015
Art. 111. [Dostosowanie statutów szkolnych]	1016
Art. 112. (uchylony)	1016
Art. 113. [Przepis przejściowy dotyczący szkół resortowych]	1016
Art. 114. [Klauzula derogacyjna]	1016
Art. 115. [Wejście w życie]	1016
Bibliografia	1017

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- EKPC – Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 z późn. zm.)
- k.c. – ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.)
- k.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.)
- k.p. – ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 z późn. zm.)
- k.p.a. – ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.)
- k.p.c. – ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.)
- k.p.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.)
- k.r.o. – ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9, poz. 59 z późn. zm.)
- k.s.h. – ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz. U. Nr 94, poz. 1037 z późn. zm.)
- KN – ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (tekst jedn.: Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 z późn. zm.)

- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
- KPD – Konwencja o prawach dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526 z późn. zm.)
- p.p.m. – ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (Dz. U. Nr 80, poz. 432)
- p.p.s.a. – ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. Nr 153, poz. 1270 z późn. zm.)
- p.s.w. – ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365 z późn. zm.)
- r.w.o. – rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 83, poz. 562 z późn. zm.)
- TFUE – Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/2 z późn. zm.)
- u.c. – ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach (tekst jedn.: Dz. U. z 2006 r. Nr 234, poz. 1694 z późn. zm.)
- u.d.j.s.t. – ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2010 r. Nr 80, poz. 526 z późn. zm.)
- u.d.l. – ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. Nr 112, poz. 654 z późn. zm.)
- u.d.p.p. – ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tekst jedn.: Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536 z późn. zm.)
- u.f.p. – ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1240 z późn. zm.)
- u.g.n. – ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jedn.: Dz. U. z 2010 r. Nr 102, poz. 651 z późn. zm.)

-
- u.g.w.s. – ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (tekst jedn.: Dz. U. z 2005 r. Nr 231, poz. 1965 z późn. zm.)
- u.m.n. – ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (Dz. U. Nr 17, poz. 141 z późn. zm.)
- u.n. – ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (tekst jedn.: Dz. U. z 2010 r. Nr 33, poz. 178 z późn. zm.)
- u.o.d.o. – ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 z późn. zm.)
- u.p.d.o.f. – ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2010 r. Nr 51, poz. 307 z późn. zm.)
- u.p.e.a. – ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (tekst jedn.: Dz. U. z 2005 r. Nr 229, poz. 1954 z późn. zm.)
- u.p.o.o. – ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jedn.: Dz. U. z 2004 r. Nr 241, poz. 2416 z późn. zm.)
- u.pom.spół. – ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.)
- u.prac.sam. – ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (Dz. U. Nr 223, poz. 1458 z późn. zm.)
- u.p.z. – ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 z późn. zm.)
- u.rach. – ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223 z późn. zm.)
- u.rep. – ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (tekst jedn.: Dz. U. z 2004 r. Nr 53, poz. 532 z późn. zm.)
- u.s.d.g. – ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2010 r. Nr 220, poz. 1447 z późn. zm.)

- u.s.g. – ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.)
- u.s.o. – ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn.: Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.)
- u.s.p. – ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jedn.: Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592 z późn. zm.)
- ustawa o KP – ustawa z dnia 7 września 2007 r. o Karcie Polaka (Dz. U. Nr 180, poz. 1280 z późn. zm.)
- u.s.w. – ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (tekst jedn.: Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590 z późn. zm.)
- u.s.z. – ustawa z dnia 30 maja 1989 r. o samorządzie zawodowym niektórych przedsiębiorców (Dz. U. Nr 35, poz. 194 z późn. zm.)
- u.ś.o.z. – ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027 z późn. zm.)
- u.ś.r. – ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2006 r. Nr 139, poz. 992 z późn. zm.)
- u.t.k. – ustawa z dnia 6 lipca 2001 r. o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych i wojewódzkich komisjach dialogu społecznego (Dz. U. Nr 100, poz. 1080 z późn. zm.)
- u.u.c.o. – ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 189, poz. 1472 z późn. zm.)
- u.u.p. – ustawa z dnia 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (tekst jedn.: Dz. U. z 2002 r. Nr 175, poz. 1440 z późn. zm.)
- u.w.a.z. – ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. Nr 31, poz. 206 z późn. zm.)
- u.z.g. – ustawa z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (Dz. U. Nr 90, poz. 844 z późn. zm.)

u.z.z. – ustawa z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych
(tekst jedn.: Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz. 854 z późn. zm.)

Czasopisma i publikatory

Apel.-W-wa – Apelacja. Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Warszawie
 ATDP – Administracja – Teoria, Dydaktyka, Praktyka
 Biul. SN – Biuletyn Informacyjny Sądu Najwyższego
 CBOSA – Centralna Baza Orzeczeń Sądów Administracyjnych
 Dz. Urz. Dolnośl. – Dziennik Urzędowy Województwa Dolnośląskiego
 Dz. Urz. Lubel. – Dziennik Urzędowy Województwa Lubelskiego
 Dz. Urz. Małop. – Dziennik Urzędowy Województwa Małopolskiego
 Dz. Urz. Mazow. – Dziennik Urzędowy Województwa Mazowieckiego
 Dz. Urz. MEN – Dziennik Urzędowy Ministra Edukacji Narodowej
 Dz. Urz. MKiDN – Dziennik Urzędowy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
 Dz. Urz. MS – Dziennik Urzędowy Ministra Sprawiedliwości
 Dz. Urz. Pomor. – Dziennik Urzędowy Województwa Pomorskiego
 Dz. Urz. Włkp. – Dziennik Urzędowy Województwa Wielkopolskiego
 EiD – Edukacja i Dialog
 EUD – Edukacja Ustawiczna Dorosłych
 FK – Finanse Komunalne
 GSz – Gazeta Szkolna
 M. Pod. – Monitor Podatkowy
 M. Praw. – Monitor Prawniczy
 NS – Nowa Szkoła
 NZS – Nowe Zeszyty Samorządowe
 OMT – Organizacja Metody Technika
 ONSA – Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego
 ONSA WSA – Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego i wojewódzkich sądów administracyjnych
 OSNC – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
 OSNC-ZD – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna. Zbiór Dodatkowy
 OSNKW – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa

OSNP	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych
OSNwSK	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych
OSP	– Orzecznictwo Sądów Polskich
OwSS	– Orzecznictwo w Sprawach Samorządowych
OTK	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
OTK-A	– Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Zbiór Urzędowy, Seria A
PiP	– Państwo i Prawo
PIZS	– Praca i Zabezpieczenie Społeczne
Pr. Pracy	– Prawo Pracy
Prok. i Pr.-wkł.	– Prokuratura i Prawo – wkładka
Prz. Leg.	– Przegląd Legislacyjny
Prz. Pod.	– Przegląd Podatkowy
Prz. Pr. Publ.	– Przegląd Prawa Publicznego
Prz. Sejm.	– Przegląd Sejmowy
Rec.	– zbiór orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości i Sądu Pierwszej Instancji wydanych przed dniem 1 maja 2004 r.
RPr	– Radca Prawny
Sam. Teryt.	– Samorząd Terytorialny
Ser. Pod.	– Serwis Podatkowy
St. Pr.-Ek.	– Studia Prawno-Ekonomiczne
St. Ped.	– Studia Pedagogiczne
St. Praw.	– Studia Prawnicze
ZNUŁ	– Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego

Inne

CKE	– Centralna Komisja Egzaminacyjna
ETPC	– Europejski Trybunał Praw Człowieka
ETS	– Europejski Trybunał Sprawiedliwości
j.s.t.	– jednostka, (-i) samorządu terytorialnego
MEN	– Minister Edukacji Narodowej
MENiS	– Minister Edukacji Narodowej i Sportu
MKiDN	– Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego

NSA	– Naczelny Sąd Administracyjny
OHP	– Ochotnicze Hufce Pracy
OKE	– okręgowe komisje egzaminacyjne
PKWiU	– Polska Klasyfikacja Wyrobów i Usług
RIO	– regionalna izba obrachunkowa
SA	– sąd apelacyjny
SKO	– samorządowe kolegium odwoławcze
SN	– Sąd Najwyższy
TK	– Trybunał Konstytucyjny
WSA	– wojewódzki sąd administracyjny

PRZEDMOWA

Obowiązująca od 20 lat ustawa o systemie oświaty jest aktem prawnym o niezwyklej doniosłości. Wystarczy przypomnieć, że w Polsce działa obecnie ponad 14 tys. szkół podstawowych, 7 tys. gimnazjów i 11 tys. szkół ponadgimnazjalnych (w tym ok. 3 tys. szkół policealnych). Są to w przeważającej większości szkoły publiczne, choć dynamicznie rozwija się również sektor szkolnictwa niepublicznego. Organami prowadzącymi szkoły i placówki publiczne jest blisko 2,5 tys. gmin, 314 powiatów, 65 miast na prawach powiatu i 16 województw. W roku 2011 budżet państwa oficjalnie przeznacza na finansowanie edukacji kwoty stanowiące ok. 12,5% ogółu wydatków budżetowych.

Nawet te dane statystyczne obrazują ogromne (i w dużej mierze niezaspokojone) zapotrzebowanie na publikacje na temat prawa oświatowego, szczególnie dotyczące zawilości tej bardzo obszernej – i bardzo często zmienianej – ustawy, uzupełnianej przez kilkadziesiąt rozporządzeń. Poniższy komentarz jest więc pierwszą próbą zapełnienia tej luki. Pisząc go, zdawałem sobie sprawę z podejmowanego wyzwania oraz możliwych przeoczeń i nieścisłości. Pomijając bowiem rozmiary tekstu prawnego i liczbę powiązań z przepisami innych ustaw, trudno nie zauważyć, że piśmiennictwo prawnicze i publikowane orzecznictwo sądowe z zakresu ustawy są wciąż dość skąpe, a przepisy – często formułowane w sposób niezbyt klarowny i pozostawiający wiele do życzenia, gdy chodzi o zasady techniki prawodawczej. Być może przynajmniej częściowo usprawiedliwia to oczywiste braki publikacji.

Komentarz jest wynikiem moich osobistych przemyśleń i doświadczeń zdobytych w toku kilkuletniej pracy dla instytucji oświatowych,

w tym Społecznego Towarzystwa Oświatowego, Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli i Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, oraz późniejszej praktyki prawniczej. Będę ogromnie wdzięczny wszystkim, którzy zechcą się podzielić ze mną swoimi uwagami co do przekazywanych w nim treści – nawet jeśli będą to uwagi krytyczne.

Warszawa, październik 2011 r.

Mateusz Pilich

USTAWA

z dnia 7 września 1991 r.

o systemie oświaty

(tekst jedn.: Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572; późn. zm.: Dz. U. z 2004 r. Nr 273, poz. 2703, Nr 281, poz. 2781; z 2005 r. Nr 17, poz. 141, Nr 94, poz. 788, Nr 122, poz. 1020, Nr 131, poz. 1091, Nr 167, poz. 1400, Nr 249, poz. 2104; z 2006 r. Nr 144, poz. 1043; Nr 208, poz. 1532 i Nr 227, poz. 1658; z 2007 r. Nr 42, poz. 273; Nr 80, poz. 542; Nr 115, poz. 791; Nr 120, poz. 818; Nr 180, poz. 1280 i Nr 181, poz. 1292; z 2008 r. Nr 70, poz. 416; z 2009 r. Nr 6, poz. 33, Nr 31, poz. 206, Nr 56, poz. 458, Nr 157, poz. 1241 i Nr 219, poz. 1705; z 2010 r. Nr 44 poz. 250, Nr 54, poz. 320, Nr 127, poz. 857 i Nr 148, poz. 991 oraz z 2011 r. Nr 106, poz. 622, Nr 112, poz. 654, Nr 139, poz. 814, Nr 149, poz. 887 i Nr 205, poz. 1206)

PREAMBUŁA

Oświata w Rzeczypospolitej Polskiej stanowi wspólne dobro całego społeczeństwa; kieruje się zasadami zawartymi w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a także wskazaniem zawartymi w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych oraz Konwencji o Prawach Dziecka. Nauczanie i wychowanie – respektując chrześcijański system wartości – za podstawę przyjmuje uniwersalne zasady etyki. Kształcenie i wychowanie służy rozwijaniu u młodzieży poczucia odpowiedzialności, miłości ojczyzny oraz poszanowania dla polskiego dziedzictwa kulturowego, przy jednoczesnym otwarciu się na wartości kultur Europy i świata. Szkoła winna zapewnić każdemu uczniowi warunki niezbędne do jego rozwoju, przygotować go do wypełniania obowiązków rodzinnych i obywatelskich w oparciu o zasady solidarności, demokracji, tolerancji, sprawiedliwości i wolności.

1. Preambuła do ustawy o systemie oświaty, choć sama w sobie nie niesie konkretnej treści normatywnej, może być postrzegana jako źródło wskazówek dla wykładni teleologicznej, czyli odwołującej się do celów, dla których osiągnięcia ustawodawca ustanowił regulację prawną¹. Określenie, że „oświata [...] stanowi wspólne dobro całego społeczeństwa”, nie tylko uwypukla jej doniosły charakter jako jednej z podstawowych potrzeb społecznych, lecz także koresponduje z odpowiedzialnością

---

¹ Taki charakter przypisuje się również preambułom do aktów normatywnych w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego; por. chociażby wyroki: z dnia 11 maja 2005 r., K 18/04, OTK-A 2005, nr 5, poz. 49; z dnia 11 maja 2007 r., K 2/07, OTK-A 2007, nr 5, poz. 48; a także z dnia 28 kwietnia 1999 r., K 3/99, OTK 1999, nr 4, poz. 73.

państwa i samorządu terytorialnego za funkcjonowanie całego systemu oświaty, której szczególnym przejawem jest wymaganie zapewnienia powszechnej dostępności szkół publicznych (o czym mowa niżej)².

2. W preambule zawarto także odesłania do źródeł prawa (wewnętrznego oraz międzynarodowego), które mają istotne znaczenie dla interpretacji i stosowania ustawy. Ustawa o systemie oświaty musi być interpretowana i stosowana w sposób spójny zarówno z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.), jak i umowami międzynarodowymi. Konstytucja, nazywana również ustawą zasadniczą, jest w systemie prawa polskiego fundamentem demokratycznego ładu polityczno-prawnego. Dla systemu oświaty szczególne znaczenie ma art. 70 Konstytucji RP, w którym określa się prawo do nauki jako jedno z praw obywatelskich (należących do grupy praw ekonomicznych, socjalnych i kulturalnych) oraz obowiązek nauki do 18. roku życia. Również norma konstytucyjna przewiduje dla obywateli polskich nieodpłatność nauki w szkołach publicznych, wolność wyboru przez rodziców szkoły publicznej lub niepublicznej oraz indywidualną pomoc finansową i organizacyjną dla uczniów i studentów.

Oprócz Konstytucji RP, komentowana preambuła wymienia również kilka aktów prawa międzynarodowego. U podstaw przepisów konstytucyjnych określających stosunek umów międzynarodowych do aktów ustawodawczych leży domniemanie zgodności polskiego prawa wewnętrznego z prawem międzynarodowym. Jej najogólniejszym wyrazem jest art. 9 Konstytucji RP, zgodnie z którym „Rzeczpospolita Polska przestrzega wiążącego ją prawa międzynarodowego”³. Przepis ten stanowi wyraźną wytyczną dla organów państwa i innych podmiotów – w tym i dla szkół, placówek oraz ich organów – wskazując na obowiązek przestrzegania prawa międzynarodowego w procesie prawotwórczym i decyzyjnym⁴.

---

² Zob. również wyroki: WSA w Łodzi z dnia 2 grudnia 2008 r., III SA/Łd 440/08, LEX nr 541761; WSA w Warszawie z dnia 12 sierpnia 2008 r., I SA/Wa 441/08, LEX nr 506173; NSA z dnia 3 lutego 2003 r., II SA 2427/02, LEX nr 697671.

³ Zob. R. Kwiecień, *Miejsce umów międzynarodowych w porządku prawnym państwa polskiego*, Warszawa 2000, s. 116–117.

⁴ Zob. A. Wasilkowski, *Miejsce umów międzynarodowych wedle nowej Konstytucji RP (uwagi wstępne)*, Prz. Leg. 1997, nr 6, s. 32.

Stosunek norm prawa międzynarodowego do prawa krajowego nie został generalnie określony przez ustrojodawcę polskiego. Istotną regułą porządkującą, dotyczącą pewnej, ściśle określonej kategorii umów międzynarodowych, zawarto w art. 91 ust. 2 Konstytucji RP, zgodnie z którym umowa międzynarodowa ratyfikowana za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie ma pierwszeństwo przed ustawą, jeżeli ustawy tej nie da się pogodzić z umową. Przez akt ratyfikacji rozumie się uroczyste potwierdzenie w imieniu państwa przez właściwy organ, że umowa międzynarodowa będzie przez to państwo w dobrej wierze przestrzegana i wykonywana⁵. Zgoda ustawowa na ratyfikację jest wymagana w ściśle określonych przypadkach, zapisanych w art. 89 ust. 1 Konstytucji RP. Pierwszeństwo umów międzynarodowych przed ustawami ma na celu dążenie do zachowania spójności systemu prawnego i niewystąpienia sytuacji, którą można by określić jako sprzeniewierzenie się przez państwo przyjętym zobowiązaniom międzynarodowym⁶. Powołany tu przepis należy interpretować ściśle jako niedotyczący tych umów międzynarodowych, które zostały ratyfikowane bez uprzedniej zgody ustawowej⁷. Dotyczy on także umów międzynarodowych ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską na podstawie poprzednio obowiązujących w czasie ich ratyfikacji przepisów konstytucyjnych, które zostały ogłoszone w Dzienniku Ustaw (art. 241 ust. 1 Konstytucji RP).

Dobór aktów, których tytuły wymieniono w preambule do komentowanej ustawy, wydaje się nieprzypadkowy: chodzi bowiem o zręby uniwersalnego systemu praw człowieka. Można sądzić, że w ten sposób ustawodawca chciał w szczególny sposób podkreślić podmiotowość dziecka w polskim systemie oświaty.

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka nie ma charakteru źródła prawa *sensu stricto*, będąc deklaracją polityczną, przyjętą na trzeciej sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ w Paryżu dnia 10 grudnia 1948 r. W pozostałych przypadkach wymienione zostały wielostronne umowy międzynarodowe ratyfikowane przez Polskę. Przepisy międzynarodowych konwencji praw człowieka

⁵ Izob. W. Góralczyk, *Prawo międzynarodowe publiczne w zarysie*, Warszawa 1989, s. 75–76.

⁶ Inaczej chyba A. Bałaban, *Źródła prawa w polskiej Konstytucji z 2 kwietnia 1997 r.*, Prz. Sejm. 1997, nr 5, s. 40 (którego zdaniem ratyfikowane umowy międzynarodowe mają „wyższą moc prawną” niż ustawy).

⁷ Por. wyrok NSA z dnia 29 maja 2002 r., I SA/Lu 883/01, LEX nr 679018.

nakładają na państwa-strony szereg istotnych obowiązków, przede wszystkim zaś obowiązek ochrony osób małoletnich, respektowania praw mniejszości narodowych (także w dziedzinie kultury i oświaty)⁸, a także upowszechnienia bezpłatnej edukacji na poziomie podstawowym oraz zapewnienia poradnictwa szkolnego i zawodowego⁹. Odpowiednią regulację w tym zakresie odnaleźć można np. w Międzynarodowym Pakcie Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych, otwartym do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 169)¹⁰, Konwencji dotyczącej statusu uchodźców, sporządzonej w Genewie dnia 28 lipca 1951 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 119, poz. 515 z późn. zm.)¹¹, Konwencji w sprawie zwalczania dyskryminacji w dziedzinie oświaty, sporządzonej w Paryżu dnia 15 grudnia 1960 r. (Dz. U. z 1964 r. Nr 40, poz. 268) (wyraża ona zasadę równego dostępu do oświaty bez względu na rasę, kolor skóry, płeć, język, wyznanie, przekonania polityczne lub jakiegokolwiek inne, narodowość lub pochodzenie społeczne, sytuację materialną lub urodzenie) czy też w umowach międzynarodowych, do których Polska należy jako członek Rady Europy – zwłaszcza w Konwencji ramowej o ochronie mniejszości narodowych (która gwarantuje prawo do zakładania i prowadzenia szkół i placówek kulturalno-oświatowych mniejszości narodowych oraz nauczania i kultywowania ich języków)¹².

Należy ogólnie stwierdzić, że stanowiąc ustawę o systemie oświaty, Polska prawidłowo i w sposób pełny wywiązała się z przyjętych zobowiązań międzynarodowych.

3. Następująca po zdaniu pierwszym część preambuły jest deklaracją wartości o znikomym znaczeniu dla wykładni i stosowania prawa. Na uwagę zasługuje duża liczba zwrotów o niedookreślonej czy wręcz nieokreślonej treści (np. „uniwersalne zasady etyki”).

---

⁸ Zob. art. 23 i 27 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, otwartego do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167) oraz art. 12 Konwencji ramowej o ochronie mniejszości narodowych, sporządzonej w Strasburgu dnia 1 lutego 1995 r. (Dz. U. z 2002 r. Nr 22, poz. 209).

⁹ Zob. art. 28–29 Konwencji o prawach dziecka, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526 z późn. zm.).

¹⁰ Zob. art. 13 Międzynarodowego Paktu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych.

¹¹ Zob. art. 22 tejszej konwencji, gwarantujący uchodźcom dostęp do szkolnictwa podstawowego na równi z obywatelami, zaś do szkolnictwa ponadpodstawowego na poziomie nie mniej korzystnym niż gwarantowany cudzoziemcom.

¹² Zob. art. 12–14 Konwencji ramowej o ochronie mniejszości narodowych.

Rozdział 1

PRZEPISY OGÓLNE

Art. 1. [Cele systemu oświaty]

System oświaty zapewnia w szczególności:

- 1) realizację prawa każdego obywatela Rzeczypospolitej Polskiej do kształcenia się oraz prawa dzieci i młodzieży do wychowania i opieki, odpowiednich do wieku i osiągniętego rozwoju;
- 2) wspomaganie przez szkołę wychowawczej roli rodziny;
- 3) możliwość zakładania i prowadzenia szkół i placówek przez różne podmioty;
- 4) dostosowanie treści, metod i organizacji nauczania do możliwości psychofizycznych uczniów, a także możliwość korzystania z pomocy psychologiczno-pedagogicznej i specjalnych form pracy dydaktycznej;
- 5) możliwość pobierania nauki we wszystkich typach szkół przez dzieci i młodzież niepełnosprawną oraz niedostosowaną społecznie, zgodnie z indywidualnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz predyspozycjami;
- 5a) opiekę nad uczniami niepełnosprawnymi przez umożliwianie realizowania zindywidualizowanego procesu kształcenia, form i programów nauczania oraz zajęć rewalidacyjnych;
- 6) opiekę nad uczniami szczególnie uzdolnionymi poprzez umożliwianie realizowania indywidualnych programów nauczania oraz ukończenia szkoły każdego typu w skróconym czasie;

- 7) **upowszechnianie dostępu do szkół, których ukończenie umożliwi dalsze kształcenie w szkołach wyższych;**
- 8) **możliwość uzupełniania przez osoby dorosłe wykształcenia ogólnego, zdobywania lub zmiany kwalifikacji zawodowych i specjalistycznych;**
- 9) **zmniejszanie różnic w warunkach kształcenia, wychowania i opieki między poszczególnymi regionami kraju, a zwłaszcza ośrodkami wielkomiejskimi i wiejskimi;**
- 10) **utrzymywanie bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki w szkołach i placówkach;**
- 11) **upowszechnianie wśród dzieci i młodzieży wiedzy o zasadach zrównoważonego rozwoju oraz kształtowanie postaw sprzyjających jego wdrażaniu w skali lokalnej, krajowej i globalnej;**
- 12) **opiekę uczniom pozostającym w trudnej sytuacji materialnej i życiowej;**
- 13) **dostosowywanie kierunków i treści kształcenia do wymogów rynku pracy;**
- 13a) **kształtowanie u uczniów postaw przedsiębiorczości sprzyjających aktywnemu uczestnictwu w życiu gospodarczym;**
- 14) **przygotowywanie uczniów do wyboru zawodu i kierunku kształcenia;**
- 15) **warunki do rozwoju zainteresowań i uzdolnień uczniów przez organizowanie zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych oraz kształtowanie aktywności społecznej i umiejętności spędzania czasu wolnego;**
- 16) **upowszechnianie wśród dzieci i młodzieży wiedzy o bezpieczeństwie oraz kształtowanie właściwych postaw wobec zagrożeń i sytuacji nadzwyczajnych.**

Cały przepis należy rozumieć jako zbiór postulatów i wytycznych, według których powinien być zorganizowany system oświaty w Polsce, a także standardów, jakie powinien spełniać; odnośnie do trudności z interpretacją terminu „system oświaty” – zob. teza 1 do art. 2. W istocie zatem należy rozumieć, że to nie „system oświaty” jako bliżej niesprecyzowany byt prawny, lecz organy państwa i j.s.t. powinny zapewnić taką organizację procesu nauczania, wychowania i opieki w szkołach i placówkach, aby warunki prawne określone w tym i innych przepisach ustawy zostały wykonane.

Z art. 1 u.s.o., w związku z innymi przepisami ustawy, mogą wynikać konkretne zobowiązania państwa i samorządu terytorialnego wobec jednostek¹³. Z komentowanego artykułu wynikają także pewne zasady ogólne, m.in. zasada powszechności kształcenia (pkt 1), pomocniczej funkcji wychowawczej szkoły wobec rodziny (pkt 2) czy też autonomii obywateli i ich organizacji w tworzeniu i prowadzeniu szkół i placówek niepublicznych (pkt 3).

Deklarowane w pkt 1 prawo „każdego obywatela Rzeczypospolitej Polskiej” do kształcenia się nie oznacza, że ustawa o systemie oświaty ma zastosowanie wprost tylko do obywateli polskich. Z brzmienia art. 94a ust. 1 u.s.o. wynika, że prowadzenie działalności edukacyjnej z udziałem cudzoziemców także podlega jej przepisom¹⁴.

Art. 2. [Zakres podmiotowy stosowania ustawy]

System oświaty obejmuje:

- 1) przedszkola, w tym z oddziałami integracyjnymi, przedszkola specjalne oraz inne formy wychowania przedszkolnego;**
- 2) szkoły:**
  - a) podstawowe, w tym: specjalne, integracyjne, z oddziałami integracyjnymi i sportowymi, sportowe i mistrzostwa sportowego,**
  - b) gimnazja, w tym: specjalne, integracyjne, dwujęzyczne, z oddziałami integracyjnymi, dwujęzycznymi, sportowymi i przysposabiającymi do pracy, sportowe i mistrzostwa sportowego,**
  - c) ponadgimnazjalne, w tym: specjalne, integracyjne, dwujęzyczne, z oddziałami integracyjnymi, dwujęzycznymi i sportowymi, sportowe, mistrzostwa sportowego, rolnicze i leśne,**
  - d) artystyczne;**
- 3) placówki oświatowo-wychowawcze, w tym szkolne schroniska młodzieżowe, umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień oraz korzystanie z różnych form wypoczynku i organizacji czasu wolnego;**

¹³ Zob. decyzja SKO we Wrocławiu z dnia 28 lutego 2008 r., SKO 4701/9/08, OwSS 2008, nr 3, s. 67.

¹⁴ Zob. wyrok NSA z dnia 1 lipca 2008 r., II GSK 214/08, LEX 566040.